

■ HORVÁTH ÁDÁM

Rasszizmus nyugaton és a Nyugati Pályaudvarnál

– Nézd, nem tudom, mit tehettem volna egyebet. Most meg főleg fogalmam sincs, mitévő legyek. Akkor az életemet próbáltam menteni, most pedig magyarázkodhatok. A rendőrök korrektek, sőt nagyon rendesek voltak, a joggal van a probléma.

Keserűen mondta e szavakat Dani, akit a Nyugati Pályaudvar aluljárójában november elején megtámadott az a cigánytársaság, mely a nap szinte minden szakában a folyosó játékkermeinek és kocsmáinak a környékén leledzik. Azóta is. Dani 20 éves alacsony, tüskéshajú, jóképű srác. Lenne. Arcán most két féltek éktelenkednek, jobb szeme bevértzett. Akkor, szombat este lévén bulizni indult, végül örülhetett, hogy – egyelőre – megmaradt a szeme világa. Történetét legfeljebb az internetezők egy része ismerheti, a tévénézők és az újságolvasók kevésbé.

– Szombat este volt. Barátnőmmel és két barátommal a Nyugati Pályaudvar melletti Patkó sörözőben beszélgettünk. Éjfél tájt indultunk bulizni a tér túloldalára, a Bahnhof nevű szórakozóhelyre. A barátnőm közben kapott egy sms-t valami barátnőjétől, amire megsértődött. Én meguntam a durcáskodását és mondtam: inkább elmegyek haza. Elkörösztem tőle és a két barátomtól, majd elindultam fölfelé a lépcsőn. Kisvártatva csöngött a mobilom: a barátom hívott, hogy gondoljam meg magam, beszéljük meg az egészet és menjünk bulizni. Erre én visszafordultam. Leértem a lépcsőn, indultam keresztül az aluljárón, barátaim és barátnőm ennek a legvégén vártak. Ekkor haladtam el egy körülbelül 15 fős cigánytársaság mellett, a játékkeremnél. Oda sem figyeltem rájuk, de ők kötekedni kezdtek.

– Csúnyán néztél rájuk, irritáló volt az öltözködésed?

– Rájuk se néztem, az öltözékem pedig hétköznapi, nagyjából olyan, mint minden mai fiatalnak, aki diszkóba is szokott járni. Arra lettem figyelmes, hogy valaki ordibál a tömegből. Egy lány volt közülük és mint később kide-

rült, nekem ordibált. Visszanéztem, erre a galeri egyik fiú tagja utánam ordított: „Mi a faszt nézegeted a barátnőmet, köcsög? Gyere ide, szétbaszlak!”. Igyekeztem erre sem odafigyelni. Aztán hátranéztem és láttam: hárman-négyen utánam eredtek. Egyikük ledobta a kabátját és kést vett elő. A haverjaim az aluljáró túlsó végéből látták, hogy balhé van és odajöttek nekem segíteni. Amelyik cigány először beszólt és elindult felém, újra csak fenyegetőzött a késével. Éreztem, hogy itt most baromi nagy balhé lesz, amit nem lehet elkerülni. Előkaptam – engedéllyel tartott – gázpisztolyomat és rájuk szegezve kiabáltam, hogy hagyjanak békén, én nem akarok semmi balhét, felejtsek el egymást. Először megeshet, megijedtek, talán nincsenek hozzászokva, hogy akibe belekötnek, az megvédi magát. Tényleg nem akartam semmi balhét, hátráltam tovább. Barátaim látták, hogy ez nem egy hétköznapi dolog, de sokat ők sem tehetek. Közben megjelent a barátnőm is, akinek ordítottam, szaladjon el hamar, így ő szerencsére kimaradt az egészből. Hárman maradtunk.

– Nem látszott a támadókon, hogy meghátrálnának?

– Nem. Hirtelen megint felbátorodtak, talán azt hitték, nem fogok lőni. A legnagyobb hangú közülük – mint később megtudtam, Puporka Richárdnak hívják – folyamatosan és dühödten kiabált: „Mi van geci? Há' ilyen kemény csávó vagy? Há' lőjé', lőjé' le te köcsög, szétbasszuk a fejedet is te buzi” és mutogatott magára: „Ide lőjé' te köcsög”. Ekkor már biztos voltam benne, hogy egyszerű fenyegetéssel nem tudom őket megállítani. Hátráltam, de ők folyamatosan követtek és próbáltak körbekeríteni. Utoljára szóltam, hogy álljanak meg, mire egyikük – aki a legközelebb állt – hirtelen felém rontott. Lőttem, a támadóm repült pár métert és összeesett. Erre az egész galeri nekem rontott. Kettőt még sikerült meglőnöm, aztán kiürült a tár. Elejtettem a gázpisztolyt és próbáltam – amennyire csak lehet – védeni magam. Az egyiket

még meg tudtam rúgni, aztán a földre tepertek és ütöttek, rúgtak, ahol csak értek. Elsősorban a fejemet próbáltam védeni, kevés sikerrel.

– Mindannyian?

– A többségük biztosan. Szerencsére nem sokáig, mert barátaim odaértek és több-kevesebb sikerrel levakarták rólam őket. Közben kicsúszott a zsebemből a polgárőr-igazolványom, erre meghátráltak a romák és elkezdtek óbégatni: „Há' köcsög rendőr, vagy, te geci, há' mocskos zсарu vagy?”. Közben föltápászkodtam, majd ketten megint nekem estek. A barátaim őket is lerángatták, a cigányok pedig a saját sérültjeikkel kezdtek el foglalkozni. A pillanatnyi esélyt kihasználva felfutottunk a pályaudvar felé, de tudtam, ha ezek utánunk erednek, nekünk végünk van. Befordult a sarkon egy rendőrautó, azt hittünk, az eset miatt jönnek. De sajnos elhaladtak mellettünk én az autó után rohantam. Nem tudtam elérni, a cigányok meg rohantak fölfelé. Nagyon-nagyon sokan. Odaálltam a haverjaim mellé és minden mindegy alapon felálltunk velük szemben, bár tudtam, hárman semmi esélyünk 15 cigány ellen. Legnagyobb meglepetésünkre megtorpantak. Fogalmam sincs, miért, akkor ezen nem gondolkodtunk, mert feljött az aluljáróból három férfi, láthatóan nem cigányok. Arra sétáló civil rendőrök voltak, akik a lövéseket hallva rohantak oda. Előkerült a járórautó is, megjöttek az akciósok, a rendőrök pedig közénk és a cigánybanda közé álltak, és elkezdtek kérdezősködni, hogy is volt az egész. Próbáltuk elmondani, végül megkérdezték: hol a fegyver? Mondtam, nem tudom, kiürült és a földre dobtam. Ezt csak az a rendőr hallotta, aki a közelemben volt, az nem, aki a cigánybandára figyelt. Erre egyszerűen felrohant az aluljáróból két cigány és az egyiknek ott volt a kezében a pisztolyom. A közelebb álló – és a másik rendőrrel való beszélgetésemet előzőleg nem halló – zсарuk erre a cigányokra fogták csőre rántott fegyvereiket. Félelmetes jelenet volt. Erre persze a cigány azonnal megijedt és eldobta a gázpisztolyt. Rohantak oda a rendőrök, hogy lefogják őket, mire az egyik cigány a rendőröknek rontott, alig tudták lefogni. Ekkor mondták a zсарuk, hogy így nehéz lesz tisztázni a helyzetet, úgyhogy irány a kapitányság. Minket az egyik irányba, a romákat a másikba vezették el. Végül mi hárman lettünk előállítva, a cigánytársaságból pedig ketten.

– Mi történt a kapitányságon?

– Kikérdeztek minket, felvették az adatokat, majd hívtak hozzám egy mentőt, mert elég rosszul voltam és úgy is nézhettem ki. Bilincsbe verve, rendőrszíjon kísérték a Balesetibe, ahol a vizsgálatok után az orvosok közölték: hatalmas szerencsém van. Először is, mert megúsztam ennyivel, hiszen több fiatalt is vittek már be hozzánk, nálam sokkal súlyosabb állapotban, akiket ugyanez a társaság összevert, összeszúrkált. Aztán mondták: a csodával határos, hogy nem vakultam meg a jobb szememre, mert a látóideg súlyosan megsérült és ez egész életemre így is marad. Ha azt a szememet még egy ütés éri, biztosan meg fogok vakulni.

– A többieket benntartották?

– Tanúként hallgaták ki őket, aztán hajnalban távozhattak. Engem gyanúsítottként, megbilincselve vittek a VI kerületi kapitányságra, ahol csoportosan elkövetett garázdaság, testi sértés és fegyverrel való visszaélés gyanújával előzetes letartóztatásba helyeztek. A cigányok ellen garázdaság gyanúja miatt indult eljárás, mivel a sérüléseim hivatalosan nyolc napon belül gyógyulók.

– Csoportosan elkövetett gyilkossági kísérletről a cigányok esetében nem lehetett szó?

– Fogalmam sincs, miért nem így értékelték az ügyet. Azt sem tudom, a tizenötből miért csak két cigányt állítottak elő. Talán csak azt akarták a rendőrök, hogy ne az ő véleményüket mondják el még többen. A rendőrök egyébként nagyon rendesek voltak, együttéreztek velem, ám a törvény sajnos ilyen manapság. Azért jó volt tudni és érezni, hogy a rendőrök hisznek nekünk. Az éjszaka benntartottak, másnap tíz körül hallgattak ki. Végül rabosításra vittek, tenyér- és ujjlenyomatot vettek és fényképes nyilvántartásba kerültem, mint valami köztörvényes bűnöző. Aláírtam a jegyzőkönyvet és a fegyverre vonatkozó lefoglalási nyilatkozatot. Az aluljáróban talált töltényhüvelyeket bizonyítékként kezelték. Aztán nem kis meglepetésemre közölték: mivel az ügyben gyanúsított vagyok, így az adataimat sajnos nem tudják zártan kezelni, így minden adatot tudhatnak rólam a támadóim. Végül 24 óras előzetes letartóztatás után kiengedtek, furcsa módon a támadóimmal egyszerre. Erre én kértem magam mellé egy rendőrt, aki kikísért az épületből, ahol már gyülekeztek a banda le nem tartóztatott tagjai. Végül sikerült távoznom. Sajnos jelenleg elég furcsa a jogrendszerünk, a

rendőröknek szinte semmi hatalmat nem ad az efféle bűnözőkkel szemben. És mivel a romák szerint én támadtam tizenötükre, miközben azt kiabáltam: „Meghaltok, büdös cigányok!” az ügyet innentől kezdve rasszista indítékből elkövetett fegyveres támadásként kezelik.

Danival az eset után két nappal beszélgettem. Akkor még gyógyulगतott és bízott benne, az ő oldalára fog állni az igazság és neki hisznek a jóérzésű és józan gondolkodású emberek, akik könnyen járhatnak hozzá hasonlóan. Azóta a médiumok meglepően tájékoztatnak az ügyről, de lekinkább sehogy. A Tv2 stábja például megszólaltatott egy hajléktalant, aki közölte: ő fogta le a támadó srácot, nehogy kárt tegyen a tizenöt fiatalemberben.

A tizenöt fős galeri azóta is a Nyugati aluljárójában tengeti mindennapjait, holott a rendőrök elmondása alapján lopástól testi sértésen át a rablásig szinte mindenért voltak már előállítva.

Az aluljáró-beli történettel szinte egyidőben fokozódtak, eszkalálódtak a párizsi és nyugat-európai lázadások, zavargások. Eszembe jutott, amit pár éve párizsi és brüsszeli bevándorlókkal társalogva hallottam. Algériaiak, kameruniai és csádiak voltak legtöbben a beszélgetőpartnereim. Sok-sok feketekává mellett mesélték el a bevándorlók – azok első, második és harmadik generációjának – mindennapi életét, beilleszkedési problémáikat, gondjaikat. Ők legtöbben másodgenerációsok voltak. Mondták: van munka bőven, mert a francia, a belga, a nyugati ember nem szívesen vállal gyereket. Szeret kényelmesen élni, karriert építeni. A munkaerő kell és nem csupán a „piszkos” állásokba. De a generációk felnőttek, egy-egy pár négy-öt utódot nemzett, eközben a felfogás is változott. Sokan a bűnözést választották, mert látták: van keresnivalójuk, ha összetartanak és persze jóval többet lehet keresni, mint jegyellenőrként vagy utcasepréssel. Mondták: a bevándorló-társadalom nem egységes. Nemzetiségi, vallási szempontból akad különbség. De egy biztos: sokan vannak és még többen lesznek, mert rengeteg gyereket vállalnak és Európában biztos jövőt látnak. Abban is megegyeztünk: Európa népessége öregszik és ilyen mentalitással nincs jövőjük. Erről pedig csak az „öslakos” európaiak tehetnek.

Nemrég olvastam Dr. Borsányi Miklós Kazahsztánban írt tanulmányát. A szerző fél évet töltött a belső-ázsiai országban, jól ismeri a keleti

kontinens társadalmi, gazdasági viszonyait.

A kazah-orosz etnikai viszonyról írja: „Olyan városok, mint a kozákok által alapított és még a 20. század elején teljes mértékben oroszok által lakott, de még az 1970-es években is 60 százalékban orosz többségű Gurjev (Atyaru) ma már 85 százalékban kazah...Az északon, az orosz határ közvetlen közelében fekvő Uralsz etnikai szerkezete is a 25 évvel korábbi 75 % orosz 25 % kazahról 45 % orosz 55 % kazahra módosult napjainkra. Véleményem szerint hasonló etnikai robbanás fog lezajlani a következő 20-30 évben számos északkelet-magyarországi kisvárosban – például Ózd, Putnok, vagy Szabolcs-Szatmár megyében – ahol ezeket a kisvárosokat már körbeveszik a szinte szintiszta roma falvak. A már ma öreg népesség folyamatosan elhal, a fiatalok nyugatra vagy a fővárosba költöznek, helyükről a falvakból pedig érkezik a jobb megélhetés reményében az utánpótlás.”

– A 99-es buszon utaztam, mint mindennap – meséli a neve elhallgatását kérő angoltanár. Egyszeriben felszállt egy hat-hét főből álló társaság. Melegítőben, divatos ruhákban voltak a roma fiúk. A sétálómagnó a fülemben volt, nem hallottam mit beszélnek, de arra lettem figyelmes, hogy a busz utasai a jármű hátsó részéből, ahol én is ültem, a busz elejébe kezdenek szivárogni. A Nagyuvaros utcánál jeleztem a leszállásomat, a fiúk mondhattak nekem valamit, de nem hallottam, mert a fejemen volt a Walkman. A busz megállt, épp készültem lelépni, mire egy erőteljes lökést éreztem a hátamon. Lezuhantam a lépcsőn. Azok csak nevetgéltek. A sofőr semmit nem vett észre, mert sötét volt. Az ajtót bezárta, a busz pedig eltűnt a sötétben. Szerencsére nem lett komolyabb bajom, apró zúzódásokkal megúsztam.

A bécsi úti Eurocenter bevásárlóközponttal szemben november elején megerőszkolt és megkéselt fiatal lánynak nem volt ilyen szerencséje. A lapokban annyi jelent meg az esetről – mínuszos hír formájában – hogy a Bécsi út egyik aluljárójában (Sic! A Bécsi úton nincs aluljáró...) két fiatal férfi megerőszkolt egy fiatal lányt. Később kiderült: a két férfi cigány származású volt és a többszöri megerőszkolás mellett több késszúrással meg is sebesítették az azóta is mélyen depressziós lányt.

Újsághír: „Majdnem meglincseltek egy férfit a Borsod megyei Szend-

róládon, miután elgázolt egy gyereket. Rendőrök menekítették meg a hozzátartozók haragja elől azt a férfit, aki pénteken délben gázolt el egy gyermeket Szendrőládon. A gyermeket a mentők kórházba szállították. A beszámoló szerint a baleset után összesereglett rokonságot csak igen nehezen lehetett feloszlatni. A társaság haragjától csak a rendőrök menthették meg a férfit.”

Az interneten írták: „Unokatestvérem Szendrón lakik és azt állítja, ketten voltak a kocsiiban. Az egyikük súlyosan megsérült, míg a másikuk meghalt (!) a helyszínen: Magyarul: lincseltek a cigányok (merthogy természetesen rólok van szó). Azt mondanom sem kell, hogy a balesetben természetesen a cigánygyerek volt a hibás...”

– Nyolcan szórakoztunk Pest belvárosának egyik középkelet-középkelet szórakozóhelyén – mondja a tizennyolc éves srác. Jól éreztük magunkat, ám egyszer csak arra lettünk figyelmesek, hogy az egyik velünk bulizó lánnyra két cigánygyerek tapad rá. A két fiú egész este úgy mászkált fel-alá a szórakozóhelyen, mintha az övék lenne az egész. A lány próbálta őket finoman lerázni. Ezt észrevették a kidobók: kitétek a két gyereket. Hajnali négykor zárt a hely, felgyalogolva a lépcsőn láttuk, hogy vár minket a két kirakott gyerek és hét-nyolc társuk. Kérdőre vontak minket, ki szolt a kidobóknak. Mondtuk, hogy nem mi. Elkezdtek kurvaanyázní, mondták, hogy kutyák, gyávák, csicskák, satöbbi. Nem figyeltünk oda rájuk, sétáltunk a busz felé. Erre egyiküket hátbarúgta a galeri valamelyik tagja. Nem akartunk balhét, nem vagyunk verekedősek és különben is jóval többen voltak. Odamentek az egyik sráchoz, megfogták a nyakát és az egyik cigány eléltette az öklét: „Kutya gecik, térdeljete le, mondjátok meg, ki szolt a kidobóknak, vagy szétverem a haverotokat”. Álltunk így majdnem egy percig, majd miután látták, hogy semmire sem mennek és visszaütni sem akarunk néhány köpés és szidalmazás kíséretében elsétáltak. Persze azt még hozzátették: „Meg ne lássunk itt többet titeket, kutya gecik...”.

A Magyar Helsinki Bizottság nemzetközi szervezet magyarországi tagja. Az International Helsinki Federation for Human Rights (Nemzetközi Helsinki Szervezet az Emberi Jogokért), mint nevében is benne foglaltatik, az általános emberi jogok betartását hivatott felügyelni. Dr. Somogyi János a Magyar Helsinki Bizottság ügyvédje volt jó tíz évig.

– Egytértek azzal, hogy az általános emberi jogok betartását ellenőrizni kell. Kissé elcsépeelt fogalomvá vált az „emberi jogok” kifejezés, de igenis, vannak ilyenek és ezeket nem ideológiai alakították, hanem a keresztényi szertetből, a keresztény tanokból adódnak. Fontos feladatunk volt például a honi börtönviszonyok ellenőrzése, sok anomáliára sikerült is felhívni a figyelmet. A Bizottság feladata volt minden emberi jog betartásának az ellenőrzése hazánkban.

– Ami nálunk sajátos módon határainkon túlra is ki kellett terjedjen.

– Így van. A határon túli magyarokat éri a legtöbb sérelem, nem csak szülőföldjükön, de az „anyaországban” is. A Kőszeg Ferenc vezette bizottság mégsem az ő védelmüket tartotta elsődlegesnek. A kiemelt figyelmet a külföldiek és a romák valós vagy vélt sérelmeinek a felkarolása kapta. Egyes eseteknél sajnos nem a tárgyilagosság bizonyult döntőnek, hanem próbáltak minden apró-cseprő ügyet diszkriminációs, kirekesztő színben feltüntetni.

– Tudna ezekre példát mondani?

– Sajnos rengeteg. Az egyik átfogó példa az úgynevezett Antidiszkriminációs Vizsgálat. Az USA példájára ezt nálunk is megcsinálták Kőszegék, bár teljeskörű eredménye nem lett. A vizsgálatnak eredendő feladata lett volna kimutatni, hogy az igazságszolgáltatás területén mennyire jellemző a faji diszkrimináció. Ebben én már nem voltam hajlandó résztvenni. Ugyanis nincs két egyforma ügy, így ezt adekvát módon kimutatni hazánkban nem lehet. Magyarországon nem tartom jelenségnek az igazságszolgáltatásban jelen lévő rasszizmust, ezért úgy gondoltam: nincs értelme a vizsgálatnak.

– Milyen egyedi esetek voltak?

– Kőszegék szinte vadásztak az olyan ügyekre, ahol cigány származásúakat ért vélt vagy valós sérelem és igyekeztek ezeket az eseteket nagy dobra verni. Történt például, hogy jelentkezett a bizottságban egy középosztálybeli cigányasszony. Elmesélte kisfia „kálváriáját”. Mint később kiderült, a gyerek a falat csapkodta a kezével és eltört az ujjá.

Aztán bementek az egyik fővárosi kórházba, ahol az édesanya már azt mondta: a gyermek ujjá focizás közben ment ki. Az orvos nem röntgenezte meg, hanem adott rá egy kötést és hazaengedte a kislívt. Később kiderült, a kissrác ujjá el volt törve, csak az orvos nem röntgenezte meg. Az asszony szerint azért, mert cigányok voltak. Kőszeg rögtön vizsgálatot kezdeményezett. Kérem, ez képtelenség. Bárkivel, bármikor, bármelyik kórházban előfordulhat az ilyesmi, szó sincs rasszizmusról. Kőszeg mégis rászállt az ügyre, rasszistának kiáltva ki a kórház személyzetét. De általános volt az is, ha egy négert vagy romát nem engedtek be valamelyik fővárosi mulatóba, Kőszeg rögtön eldöntötte: a borszine miatt. Holott erről nincs szó, sokszor előfordul az ilyesmi, némelyik szórakozóhelynek sajátos az öltözködési előírása. De Kőszegék minden alkalommal rasszizmust kiáltottak. Mint megannyi más esetben.

Kőszeg Ferenc a Helsinki bizottság elnökeként 2001. március 9-én harminché magyar értelmiségi aláírásával levelet intézett Lionel Jospin akkori francia miniszterelnökhez. Ebben megköszönték, hogy Franciaország befogadta a – szerintük – Magyarországról származásuk miatt elmenekülni kényszerülő zámolyi cigányokat. Azóta kiderült: a zámolyi romák közül néhányat még Strassbourghban is letartóztattak például lopásért. Szószólójukat, Krasznai Józsefet pedig pedofiliáért és választási csalásért jogerős börtönbüntetésre ítélték Magyarországon.

A levél aláírói:

Ascher Tamás, Bársony János, Bíró András, Daróczi Ágnes, **Eörsi István**, Esterházy Péter, Faludy György, Ferge Zsuzsa, Fischer Ádám, Fridli Judit, Furmann Imre, Gombár Csaba, Grünwalsky Ferenc, Halmai Gábor, Havas Gábor, Hegedűs B. András, Hell István, Horváth Aladár, Jancsó Miklós, Kemény István, Kende János, Kende Péter, Kenedi János, Kertesi Gábor, Kis János, Kóczé Angéla, Konrád György, Kőszeg Ferenc, Lengyel László, Ludassy Mária, Nádas Péter, Nagy Boldizsár, Orsós Éva, Szikinger István, Tamás Gáspár Miklós, Ungváry Rudolf, Vásárhelyi Miklós.

Borsodi párbszéd

– De Rozálka, már van 8 gyermeke! Megint terhes. Nem kéne elvetetni?

– Ó Devla! Hogy mondhat ilyet nekem doktor néni!? Vetessék el maguk!